

Luka Jovanović

> SLUČAJ BANJSKA <

pravno-politička pitanja

Beograd, septembra 2024.

Sadržaj

Umesto uvoda	str. 3
Pitanje odgovornosti	str. 4
Pitanje ekstradicije	str. 7
Pitanja pravne percepcije	str. 9
Pitanja posledica	str.12
Slučaj Banjska posle godinu dana	str.15
Dodaci	str.19

Umesto uvodnika

Tokom dvadeset godina našeg postojanja i aktivnosti nije nam bila praksa da posebno i zbirno objavljujemo one tekstove koje smo prethodno objavljivali na website-u www.fbd.org.rs

Ovog puta to činimo prvi put i to u našoj ediciji Vidici i putokazi koja postoji bezmalo petnaest godina objavljujući tekstove o “Slučaju Banjska” koji se zbio 24. septembra 2023. godine, a koje je u potonjih mesec dana te godine, na našem website-u u svom blogu Pravni ugao ispisivao Luka Jovanović, advokat i programski direktor FBD.

Objavlivanjem njegovih tekstova (s dodacima naših saopštenja i Rezolucije Evropskog parlamenta o “Slučaju Banjska”) želimo da doprinesemo i pomognemo da se rasprave koje će uslediti nakon podizanja optužnice i početka suđenja akterima “Slučaja Banjska” u Prištini kreću u oviru objektivnih parametara.

Verujemo da se tekstovima objavljenim u ovom broju Vidika i putokaza mogu umanjiti političke posledice onih reinterpetacija ili novih interpretacija ovog slučaja, sa svih strana, koje bi mogle voditi daljem produbljanju krize u kojoj su trenutno zaglavljani i Srbija i Kosovo i Evropska unija, a čije posledice najviše trpe stanovnici Kosova, posebno tamošnji Srbi.

Beograd, 23. septembra 2024.

Forum za bezbednost i demokratiju

1. Pitanje odgovornosti

Nepunih nedelju dana nakon incidenta u Banjskoj u kojem je, prema dostupnim informacijama, stradalo petoro ljudi, domaća javnost počinje da postavlja, a međunarodna javnost da insistira na pitanju odgovornosti Milana Radoičića, koji je od strane predsednika Vučića naveden kao lice koje je bilo direktno umešano u događanja od 24. septembra.

To pitanje odgovornosti – krivične, ne političke – nije nimalo jednostavno.

Postoje različita shvatanja oko pitanja za šta bi se moglo suditi Radoičiću i grupi iz Banjske kao i oko toga da li bi trebalo da im se sudi u srpskim ili kosovskim institucijama. U tom smislu pominje se da Srbija, usled potpisanih međunarodnih sporazuma, ne može krivično da goni ove pojedince već da je to u isključivoj nadležnosti Kosova.

Sam Radoičić je, u pismu koje je na konferenciji za novinare preneo njegov advokat g. Petronijević, javno preuzeo odgovornost za organizovanje grupe koja je izazvala incident koji će još dugo biti predmet interesovanja šire, a nadati se i stručne, javnosti. Logično pitanje koje se nakon objavljivanja tog pisma postavlja je za izvršenje kojih konkretnih dela bi Radoičić – koji je u istom pismu izrazio punu spremnost na saradnju sa pravosudnim organima Republike Srbije – mogao da odgovara u Srbiji?

Krenimo redom.

Pre analize eventualnih krivičnih dela u vezi kojih bi mogla da se pokrene istraga u Srbiji **mora se razmotriti pitanje važenja krivičnih zakona Srbije.**

Članom 6 Krivičnog zakona propisano je da krivično zakonodavstvo Srbije važi za svakoga ko na nenoj teritoriji počinu krivično delo.

Međutim, kako je Briselskim sporazumom Srbija priznala nadležnost kosovskih institucija i važenje kosovskih zakona na teritoriji Kosova, prednost za gonjenje i kažnjavanje krivičnih dela počinjenih na teritoriji Kosova imaju kosovske institucije.

Ova naizgled **prosta jednačina** se komplikuje ako se uzme u obzir određivanje mesta izvršenja krivičnog dela.

Prema zakonima Srbije mesto izvršenja krivičnog dela je ono gde ga je izvršilac počinio kao i mesto na kojem su u celini ili delimično nastupile njegove posledice.

Ovo je značajno zbog toga što su pojedina krivična dela u pravnom smislu izvršena i pre nastupanja njihovih posledica.

Dobar primer za ovo je krivično delo udruživanja radi vršenja krivičnih dela iz čl. 346 KZ koje je izvršeno i pre nego što je „realizovano“ krivično delo zarad čijeg izvršenja je do udruživanja došlo.

Dakle, uzimajući sve to u obzir, u **vezi sa kojim krivičnim delima bi se u Srbiji mogla otvoriti istraga bez rizika da se postavi pitanje nadležnosti kosovskih institucija** za krivično gonjenje zbog njihovog izvršenja?

Počnimo od krivičnih dela nabavljanja oružja i sredstava namenjenih za izvršenje krivičnog dela iz čl. 347 i nedozvoljeno držanje, nošenje i promet oružja i eksplozivnih materija iz čl. 348 KZ.

Tužilaštvo bi u istrazi povodom postojanja osnovane sumnje za izvršenje ovih dela **moralo da utvrdi gde je oružje koje je korišćeno** u sukobu sa kosovskom policijom u Banjskoj nabavljeno kao i *da li je ono pre korišćenja i zaplene na Kosovu čuvano u Srbiji i gde.*

Dalje, polazeći upravo od javnog „priznanja“ g. Radoičića, tužilaštvo bi moglo da pokrene istragu u Srbiji u vezi sa ranije pominjanim udruživanjem radi vršenja krivičnih dela iz čl. 346 KZ.

U ovoj istrazi moralo bi biti utvrđeno ko su bili članovi grupe koju je Radoičić, kako u pismu tvrdi, sam organizovao kao i *izvršenje kojih krivičnih dela je bilo cilj udruživanja.*

Posebno valja naglasiti da već samo formiranje grupe predstavlja radnju izvršenja krivičnog dela i kao takvo je kažnjivo po zakonima Srbije.

Pitanje od značaja za utvrđivanje nadležnosti institucija Srbije u ovom slučaju **tiče se mesta delovanja grupe** – konkretno *da li je ona delovala i u Srbiji ili samo na Kosovu?*

Ukoliko je neka od krivičnih dela zarad čijeg je izvršenja bila formirana grupa izvršila u Srbiji **to bi moglo da predstavlja dovoljan osnov za uspostavljanje nadležnosti Srbije za krivično gonjenje u ovom slučaju.**

Najzad, mora se na ovom mestu razmotriti **pitanje kvalifikacije dela događanja u Banjskoj** kao *terorističkih* aktivnosti.

Iako kosovski istražni organi događanja u Banjskoj nedvosmisleno kvalifikuju sukob Radoičićeve grupe sa kosovskom policijom kao teroristički akt takva kvalifikacija nije obavezujuća za pravosudne organe Srbije.

Kako zakoni Srbije tumače pojam terorizma?

Terorizmom se, prema čl. 391 KZ, smatra delo čija je namera da prinudi Srbiju, **stranu državu** ili drugu **međunarodnu organizaciju** da nešto učini, ne učini ili da ozbiljno ugrozi ili povredi osnovne ustavne, političke, ekonomske ili društvene strukture Srbije, **strane države** ili **međunarodne organizacije**.

Upravo usled ovakve definicije malo je verovatno da će Srbija, koja ne priznaje Kosovo kao suverenu državu, **postupke Radoičića i njegove grupe okarakterisati kao terorističke** i da će pokretati bilo kakvu istragu koja bi vodila ka tome.

Ipak, bez obzira na to da li Srbija ono što se dogodilo u Banjskoj smatra terorističkim činom ili ne, pitanje odgovornosti za ono što se tamo dogodilo neće moći da bude odgađano u nedogled.

Ukoliko Srbija ne bude bila u stanju da u okviru svojih nadležnosti i poštujući sopstvene zakone istraži aktivnosti Radoičića i njegove grupe to će u svojim okvirima činiti institucije Kosova i u tome će gotovo sigurno imati podršku međunarodne zajednice.

Koliko bi ishod takve istrage bio povoljan za Srbiju i preostale Srbe na severu Kosova procenite sami... (Izvorno objavljeno na website-u www.fbd.org.rs 30. septembra 2023.)

2. Pitanje ekstradicije

Nakon saslušanja Milana Radoičića u Višem javnom tužilaštvu u Beogradu, neka pitanja u vezi sa daljim razvojem pravne situacije i sa incidentom u Banjskoj više ne spadaju u predmet spekulacije.

Koliko god se suđenje Radoičiću za bilo šta u ovakvoj situaciji činilo “nameštenom igrom,” dela za koje ga tužilaštvo sumnjiči ozbiljna su i ne izlaze u bitnijoj meri izvan okvira pravno mogućeg, u današnjim uslovima.

Međutim jedna dilema koja još uvek predstavlja predmet javnih rasprava jeste - može li Milan Radoičić biti izručen vlastima Kosova?

Ovo pitanje dodatno čine aktuelnim najave iz Ministarstva pravde Kosova da će za njim biti raspisana poternica kao i da će vlasti Kosova insistirati na tome da on bude predat kosovskim vlastima.

U više navrata sam iznosio svoje viđenje da ne postoji delotvoran zakoniti način na koji bi Srbija bila u stanju da izruči g. Radoičića vlastima Kosova. Ovom prilikom bih želeo da detaljnije pričam o tim razlozima kako bi se diskusija o ovoj temi izmestila iz političkih u pravne okvire.

I opet - *krenimo redom.*

Izručivanje okrivljenih/osuđenih predstavlja jedan od oblika međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima koja je regulisana posebnim zakonom.

U okviru osnovnih odredbi ovog zakona propisane su neophodne pretpostavke za pružanje međunarodne pravne pomoći (čl. 7 Zakona) koje moraju biti kumulativno ispunjene da bi se postupak za izručenje – kao i bilo koji drugi oblik međunarodne pravne pomoći – vodio.

Tu već nailazimo na prvi problem.

Stavom 1 tačkom 5 pomenutog člana propisano je da pružanje pravne pomoći moguće ukoliko se na taj način ne bi povredio *suverenitet*, bezbednost, *javni poredak* ili drugi *interesi od suštinskog značaja* za Republiku Srbiju.

O ispunjenosti ove pretpostavke postupajućem sudu daje svoje mišljenje Ministarstvo pravde.

Ne treba trošiti previše reči na to koliko je iluzorno očekivati ocenu tog ministarstva da je ova pretpostavka za međunarodnu pravnu pomoć ispunjena – posebno u ovako politički delikatnom slučaju.

Međutim, čak i ukoliko bi nekim čudom nadležni ministar procenio da je ova pretpostavka za pružanje pravne pomoći ispunjena, postoji još jedna velika prepreka za izručenje u ovom slučaju.

Naime, članom 16 istog zakona propisan je niz pretpostavki koje isto tako moraju biti kumulativno ispunjene za izručenje okrivljenog lica.

Jedan od tih uslova jeste da lice čije se izručenje traži *ne sme* biti državljanin Republike Srbije.

Isto tako, neophodno je da delo povodom kojeg se zahteva izručenje *nije* izvršeno na teritoriji Republike Srbije.

Mora se, ipak, primetiti da su ove smetnje iako su propisane zakonom makar jednim svojim delom (Ne malim!) i - političke prirode.

Ipak, kakva god da je njihova priroda, i kakav god da je odnos političkog i pravnog u okviru njih, upravo te smetnje Srbiji nameću obavezu – pravnu, političku i svaku drugu – da u okviru svojih nadležnosti procesuiru Radoičića i njegovu grupu.

Propuštanje da se ova obaveza izvrši u potpunosti bilo bi pravno neprihvatljivo, a politički kratkovidno. (Izvorno objavljeno na website-u www.fbd.org.rs 3. oktobra 2023.)

3. Pitanja pravnih percepcija

Poslednjih dana sve češće se pominje ideja o pokretanju međunarodne istrage u vezi sa događanjima u Banjskoj 24. septembra u kojima su stradali jedan kosovski policajac i trojica pripadnika naoružane grupe koju je – prema sopstvenom priznanju – predvodio Milan Radoičić.

Kosovske vlasti, kao i svi međunarodni posrednici u briselskom dijalogu, tretiraju ovaj događaj kao teroristički akt, dok je u Srbiji težište na sumnjama da je Radoičićeva grupa na nezakonit način nabavila oružje koje je sa teritorije (uže) Srbije prebacivala na Kosovo iz motiva koji ovom trenutku nisu predmet bilo kakve istrage u Srbiji.

Jasno je, dakle, da Srbija i Kosovo na događaje u Banjskoj zvanično gledaju iz **veoma** različitih perspektiva koje su, prirodno, uticale na njihove pravne kvalifikacije ovog incidenta unutar njihovih pravosudnih sistema.

Upravo usled ovog velikog jaza između pravnih percepcija događaja u Banjskoj, a kao pokušaj njegovog prevazilaženja u cilju potpunijeg utvrđivanja svih činjenica, zalaganja za pokretanje međunarodne istrage događaja u Banjskoj počinju da dobijaju na sve većem značaju.

Za bolje razumevanje ovih zalaganja za međunarodnu istragu – kao i njihovih mogućih ishoda – važno je uzeti u obzir dve stvari.

Prvo, čini se da kosovske institucije, uprkos diplomatskoj ofanzivi vidljivoj od izbijanja samog incidenta, nisu napravile dovoljno merljive pomake u svojoj istrazi. Iako je kosovska policija zaplenila veliku količinu oružja nakon samog incidenta i uprkos tome što se protiv nekoliko učesnika u događanjima od 24. septembra vodi istraga od strane kosovskih vlasti najveći deo dokaza i pojedinaca koji su upleteni u ove događaje nalazi se u Republici Srbiji.

Sam prvookrivljeni Radoičić se nalazi u Srbiji gde se u ovom trenutku protiv njega vodi istraga zbog krivičnih dela za koje se sumnja da ih je počinio na teritoriji (uže) Srbije pri čemu je – kako smo to ranije već isticali – pravno gotovo nemoguće da on bude izručen kosovskim vlastima.

U tom smislu zalaganje za međunarodnu istragu za Kosovo predstavlja potencijalno jedini način – iako posredan – da dođe do dokaza (ali verovatno ne i samih osumnjičenih) koji su njihovom tužilaštvu neophodni za podizanje kvalitetnih optužnica pred kosovskim sudovima.

Drugo, učestalije pominjanje međunarodne istrage predstavlja odraz nezadovoljstva dela međunarodne zajednice – konkretno posrednika u briselskom dijalogu – dosadašnjim tokom istrage u postupku protiv Radoičića u Srbiji kao i jasan znak da dosadašnje mere koje je preduzela Srbija u rasvetljavanju ovog slučaja nisu ispunile njena očekivanja.

Pored kontroverznih odluka u prethodnom postupku koji se tiču predlaganja i (ne)određivanja pritvora u ovom slučaju, detalj koji gotovo sasvim sigurno ne uliva poverenje međunarodnoj zajednici u ozbiljnost istrage u Beogradu je okolnost da je sam Milan Radoičić i dalje jedino imenovano lice u ovom postupku i da se više od dve nedelje nakon događanja u Banjskoj ne znaju imena ostalih (preživelih) članova njegove grupe.

Upravo to ćutanje istražnih organa po pitanju Radoičićevih saučesnika, kako pomagača tako i saizvršioca, predstavlja ključni razlog za podozrenje prema istrazi koju vodi Više javno tužilaštvo u Beogradu.

Njihova identifikacija – makar onih koji su neposredno učestvovali u samom incidentu na teritoriji Kosova – svakako bi učinila mnogo da se odgnaju ove sumnje ali tako nešto u ovom trenutku nije izvesno.

Ukoliko bi Srbija, eventualno, pristala na pokretanje međunarodne istrage, malo je verovatno da bi takav pristanak podrazumevao saglasnost da predmet takve istrage budu krivična dela počinjena na teritoriji (uže) Srbije kao i da bi takav pristanak obuhvatao bilo kakvo pružanje međunarodne pravne pomoći u vidu izručenja

osumnjičenih vlastima Kosova.

Na kraju ali ne manje bitno – i **samo pominjanje međunarodne istrage nesporno predstavlja jedan vid političkog pritiska na tekuće istrage koje su već pod velikim pritiskom od strane domaćih političkih garnitura koje od njih imaju svoja očekivanja koja su više fokusirana na potvrđivanje njihovih političkih narativa nego na utvrđivanje činjenica i pružanje odgovora na pitanje šta se zapravo dogodilo 24. septembra.**

Potvrđivanje ili opovrgavanje ovih narativa će, prema tome, biti ključni faktor za određivanje vlasti Srbije i Kosova prema ovakvim i sličnim inicijativama, dok je do istine – čini se – stalo najviše onima koji najmanje mogu da utiču da se do nje dodje. (Izvorno objavljeno na website-u www.fbd.org.rs 10. oktobra 2023.)

4. Pitanje posledica

Prošlo je gotovo čitavih mesec dana od oružanog incidenta u Banjskoj i Međunarodna zajednica, očekivano, insistira na odgovornosti neposrednih učesnika u tom incidentu. Ovo insistiranje je formalizovano sa usvajanjem Rezolucije Evropskog parlamenta 19. oktobra kojom se zahteva utvrđivanje svih činjenica vezanih za incident i kažnjavanje odgovornih u skladu sa zakonom.

Taj zahtev potvrdila je i "EU petorka", dva dana kasnije, prilikom svoje prve posete Beogradu nakon usvajanja te rezolucije (i nakon Banjske), kad se sastala sa Predsednikom Srbije.

U nedeljama nakon incidenta u Banjskoj, a pre usvajanja Rezolucije EP, bavili smo se pitanjem potencijalne krivične odgovornosti Milana Radoičića i njegove grupe, mogućnostima za pokretanje krivičnog postupka protiv njih u Republici Srbiji, pitanjem eventualnog izručenja Milana Radoičića vlastima u Prištini, kao i mogućom međunarodnom istrage kojom bi se utvrdile sve relevantne činjenice vezane za događanja 24. septembra.

Kako je Republika Srbija iskoristila to vreme?

Rečju, loše. Veoma loše.

Toliko loše da se u pomenutoj Rezoluciji uopšte ne pridaje bilo kakav značaj istrazi pokrenutoj protiv Radoičića u Srbiji!

Brojni nedostaci te istrage, a na koje smo ranije ukazali prilikom razmatranja potencijalne međunarodne istrage, kao i postupanje tužilaštva i suda u tom postupku koje je bilo predmet brojnih kritika, stvorili su u međunarodnoj zajednici nepoverenje u istražne organe Srbije koje je 19. oktobra dostiglo svoj vrhunac u

FORUM ZA BEZBEDNOST I DEMOKRATIJU **VIDICI I PUTOKAZI**

tački 11 Rezolucije u kojoj se **“izražava duboka zabrinutost što zbog toga što svi odgovorni za napad u selu Banjska možda neće biti privedeni pravdi.”**

I ne samo to!

U Rezoluciji se Srbija poziva da u “potpunosti sarađuje” sa istragom koju vode vlasti u Prištini i da – kako stoji u tački 2 Rezolucije – **“odgovorne za napad koji trenutno borave u Srbiji privede pravdi u skladu sa zakonom, što uključuje njihovo izručenje Kosovu.”**

Već u prvom tekstu posvećenom incidentu u Banjskoj upozoravali smo da **“ukoliko Srbija ne bude bila u stanju da, u okviru svojih nadležnosti i poštujući sopstvene zakone, istraži aktivnosti Radoičića i njegove grupe da će to učiniti institucije Kosova i da će u tome imati podršku međunarodne zajednice.”**

Ta upozorenja, nažalost, bila su ignorisana.

Srbija se nakon usvajanja Rezolucije EP sada suočava sa političkim posledicama sopstvenog propuštanja da preduzme nužne pravne korake kako bi se sankcionisali odgovorni za oružani incident u Banjskoj.

Šta bi Srbija mogla da preduzme da se te "posledice u najavama" izbegnu, ili makar ublaže?

Za početak, morala bi mnogo ozbiljnije da shvati krivični postupak koji su njeni pravosudni organi pokrenuli protiv Milana Radoičića.

Ta ozbiljnost bi podrazumevala, pre svega, a) utvrđivanje identiteta svih pripadnika Radoičićeve grupe koji su neposredno učestvovali oružanom incidentu u Banjskoj, b) identiteta svih lica koja su tim licima pomogla u organizaciji oružane akcije u Banjskoj tako što su im obezbedili pristup oružju koje je tamo korišćeno, pomogla u prebacivanju tog oružja na teritoriju Kosova kao i c) lica koja su finansirala nabavku tog oružja.

Uz to bi svim navedenim licima morao bi biti određen pritvor kako bi se sprečilo

njihovo bekstvo i otklonila opasnost od uništavanja dokaza i uticaja na potencijalne svedoke.

Dalje, istragom bi moralo biti jasno utvrđeno d) kako je ova grupa funkcionisala na teritoriji Srbije i utvrditi e) kako je bilo moguće da ceo bezbednosni sektor nije znao za postojanje ove grupe, njene aktivnosti i planove, a ako su znali za njih zašto povodom toga nisu preduzeli ništa iz svojih nadležnosti?

Najzad, celokupnu istragu u vezi sa ovim pitanjima kao i postojeći predmet protiv Radoičića i NN lica morao bi biti ustupljen Javnom tužilaštvu za organizovani kriminal.

Ne samo zbog toga što to zahtevaju obim i priroda predmeta, već i zbog toga što je dosadašnje vođenje predmeta od strane Višeg javnog tužilaštva upravo i dovelo Srbiju u ovakvu tešku situaciju, a zbog koje je preko potreban jedan novi početak u ovoj pravnoj stvari .

Ukoliko ništa od ovih koraka ne bude preduzeto, potvrđiće se strahovanja kako lica odgovorna za napad u Banjskoj nikada neće biti sankcionisana.

Još gore, postaće belodano da u Srbiji ne postoji nijedna institucija koja ima kapacitet i volju da vodi postupak u ovoj stvari, a koji bi zadovoljio ne samo standarde koji se očekuju od zemlje koja je kandidat za članstvo u Evropskoj uniji već i minimalne standarde koje bi morala da ispunjava bilo koja pravna država.

Ukoliko bi to bio novi pravni standard Srbije, Radoičićeve – pošto bi ona prestala da bude i Naša jer bi njeni zakoni prestali da važe i da se odnose i na njega – onda ništa. (Izvorno objavljeno na website-u www.fbd.org.rs 22.oktobra 2023.)

5. >Slučaj Banjska< - Posle godine dana

Uoči godišnjice tzv. incidenta u Banjskoj, a posebno nakon što je kosovsko tužilaštvo podiglo svoju optužnicu protiv Milana Radoičića i preko 40 drugih lica kojom se taj incident kvalifikuje kao teroristički akt, pitanje događaja 24. septembra u Banjskoj, na severu Kosova, ponovo je postalo aktuelno u domaćoj javnosti.

I dok su domaći i regionalni mediji objavljivali detalje iz te optužnice, prirodno je iskrslo i pitanje dokle su pravosudni organi Srbije odmakli u svojoj istrazi o tome, a koju su pokrenuli pre skoro godinu dana.

Podsetimo se, Više javno tužilaštvo u Beogradu pokrenulo je 3. oktobra 2023. godine istragu protiv Milana Radoičića i NN lica zbog osnovane sumnje da su izvršili sledeća krivična dela:

- 1) održavanje radi vršenja krivičnih dela,
- 2) nedozvoljena proizvodnja, držanje, nošenje i promet vatrenog oružja i eksplozivnih materija i
- 3) teška dela protiv opšte sigurnosti.

Kako je, u očima medija i javnosti, izgledala ta istraga nakon saslušanja Radoičića? Tužilaštvo se nije puno oglašavalo o njenom toku - osim da obavesti javnost da je „prikupljanje dokaza u toku.“

Već i to je posebno neobično uzimajući u obzir da se to tužilaštvo gotovo redovno oglašava u vezi sa mnoštvom drugih postupaka koji se vode pred Višim sudom u Beogradu i to naročito o onima za koje postoji interesovanje javnosti.

Pa ipak, od dana pokretanja istrage tužilaštvo nije našlo za shodno da obavesti javnost dokle se došlo sa utvrđivanjem identiteta ostalih pripadnika Radoičićeve grupe!

Nije se oglasilo ni oko utvrđivanja okolnosti - kako su Radoičić i njegova grupa došli do oružja koje je bilo korišćeno u Banjskoj, a ni kako je to oružje prebačeno na teritoriju Kosova.

Upravo zbog toga je i bila veoma zapažena vest o podizanju optužnice protiv Radoičića i ostalih od strane tužilaštva u Prištini.

Sama činjenica da je ta optužnica uopšte podignuta postala je neprijatan podsetnik na činjenicu da u istrazi o istom događaju i njegovim akterima koju vodi srpsko tužilaštvo nije bilo vidnih pomaka skoro godinu dana.

Zato je tužilaštvo u Beogradu - bez vidljivijeg uspeha - odmah po objavljivanju vesti o podizanju optužnice u Prištini pokušalo da relativizuje ovu činjenicu osporavanjem nadležnosti kosovskih institucija za vođenje bilo kakvih postupaka u vezi sa Banjskom.

Takva izjava tužilaštva, možda čak i više nego samo njegovo dosadašnje (ne)postupanje, podstakla je sumnje i u sposobnosti srpskog pravosudnog sistema koji je baš po pitanju Banjske možda suočen sa najvećim izazovom koji je pred njega postavljen, nakon suđenja ubicama nekadašnjeg predsednika vlade Srbije Zorana Đinđića.

Propust Srbije da u okviru sopstvenih institucija i poštujući sopstvene zakone rasvetli zbivanja u Banjskoj i oko tog događaja, kao i da sankcioniše odgovorne, rizik je da Srbija dospe u poziciju u kojoj će od nje biti (za)traženo da taj zadatak „prepusti“ institucijama na Kosovu.

Štaviše, Peter Stano, portparol Evropske unije, u saopštenju kojim je ispred EU pozdravljeno podizanje optužnice u Prištini, naveo je i da se od Srbije očekuje „puna saradnja“ u postupku koji vode kosovske institucije, kao i - „saradnja u privođenjenju odgovornih za taj čin.“

Sličnosti sa nekadašnjom saradnjom sa Haškim tribunalom (ni)su sasvim slučajne, ali upravo ovo je situacija koju je Srbija morala da izbegne.

Na kraju Srbija ne samo što to nije izbegla nego je svojim propustom da sankcioniše odgovorne za incident u Banjskoj nesmotreno (ili možda i prkosno?) već zakoračila u nju.

Da li je uzrok što je Srbija u takvoj situaciji odsustvo političke volje, nedostatak institucionalnih kapaciteta, pogrešna politička kalkulacija ili nešto sasvim drugo to više nije bitno.

Ono što postaje bitno jeste da bi veoma konkretne posledice takvog spleta okolnosti mogle da zakucaju na vrata mnogo brže nego što to i mislimo. A tada bi se valjalo setiti da su one mogle biti izbegnute da su rasvetljavanje incidenta u Banjskoj i primenu zakona Srbije i Srbija i Više javno tužilaštvo u Beogradu shvatili malo ozbiljnije. (Izvorno objavljeno na website-u www.fbd.org.rs 20.09.2024.)

Dodaci

FBD - SAOPŠTENJE ZA JAVNOST 25.septembra 2024.

Forum za bezbednost i demokratiju uz najoštriju osudu pojave još uvek neidentifikovanih paravojnih formacija izražava i najdublju zabrinutost povodom njihovog sukoba s kosovskim policijskim snagama na severu Kosova koji predstavlja dosad najveću i direktnu opasnost i pretnju uspešnom okončavanju Briselskog dijaloga, implementaciji francusko-nemačkog plana i bezbednosti u regionu.

FBD smatra da Srbija mora, ukoliko ne želi da se njena posvećenost ovim procesima dovede u pitanje, iskoristiti sve svoje obaveštajne i diplomatske kapacitete kako bi se stiglo do saznanja i odgovora na pitanja kako je došlo i ko sve stoji iza podsticanja na paravojno organizovanje lokalnog srpskog stanovništva na severu Kosova i njegovog podsticanja na oružane sukobe, a koje je i rezultiralo jučerašnjim zbivanjima oko sela Banjska.

FBD naglašava da su takva saznanja i odgovori važni kako za održavanje dosadašnjih dobrih odnosa i razumevanja Srbije i EU u pogledu važnosti Briselskog dijaloga i sporazuma, tako i očuvanje i jačanje unutrašnjih demokratskih i bezbednosnih kapaciteta koje događaji i metodi slični onima kojima se juče svedočilo na severu Kosova mogu ozbiljno ugroziti.

FBD u tom smislu očekuje od Saveta za nacionalnu bezbednost i državnih vlasti da izađu u javnost sa svim dostupnim informacijama vezanim za događaj u Banjskoj i preispitaju dosadašnju obaveštajnu aktivnost i reagovanja u tom smislu.

FBD, jednako tako, očekuje i njihovu punu saradnju sa misijom KFOR-a i EULEX-a radi otkrivanja i procesuiranja svih lica odgovornih za događanje u selu Banjska, kao i za napade i ranjavanje vojnika KFOR-a pre nekoliko meseci, takođe u incidentima na severu Kosova.

FBD naglašava da aktuelizovanje povratka Srba u kosovske institucije, posebno policije, sada podrazumeva i prethodno okončanje pomenutih istraga.

FBD je uveren da je to ipak moguće, posebno uz primenu iskustvava iz nekadašnjih sukoba na jugu Srbije, kao i rehabilitaciju nekadašnjih projekata multietničke policije bitnih za očuvanje mira i izgradnju uzajamnog poverenja.

FBD - SAOPŠTENJE ZA JAVNOST 29. septembra 2023.

Forum za bezbednost i demokratiju ocenjuje da „pismo“ Milana Radoičića ne stavlja tačku nego da tek otvara brojna pitanja povodom događaja u Banjskoj koji su dramatično ugrozili evropsku budućnost Srbije, njen spoljnopolitički kredibilitet, a iznad svega budućnost i bezbednost pripadnika srpske zajednice na severu Kosova.

FBD, ocenjuje, da Radoičićevo "pismo", mimo svega, odražava potpuno nerazumevanje sopstvene odgovornosti, kao i političke situacije u kojoj se Srbija, upravo usled tog odsustva, razumevanja, obrela.

FBD ističe da Radoičić svojim „pismom“ ne abolira ni državu Srbiju ni Srpsku listu od odgovornosti za najnoviju eskalaciju na severu Kosova i da se navodi da niko od njih nije bio obavešten o njihovim postupcima prosto čine neubedljivim, a čine urgentnim preispitivanje (ne)aktivnosti nadležnih bezbednosnih organa Srbije, posebno Bezbednosne informativne agencije.

FBD dodatno ukazuje da je odgovornost obaveštajnih službi u ovom slučaju posebno apostrofirana tvrdnjama iz Radoičićevog „pisma“ kako je sam izveo sve pripreme i logistiku koji su prethodili incidentu u Banjskoj i da su one sve samo ne verovatne - posebno ako se uzme u obzir da je barem deo tih priprema i logistike morao biti izvođen na teritoriji koja je pod punom kontrolom države Srbije iu tzv. kopненоj-bezbednosnoj zoni na administrativnoj liniji sa Kosovom na jugu Srbije.

FBD na kraju ali nikako na poslednjem mestu očekuje da će država kritički preispitati sopstvenu politiku i neograničeno poverenje koje je ukazivala Srpskoj listi, kao i odnos prema drugim političkim subjektima i civilnom društvu Srba na severu Kosova.

FBD posebno očekuje da će u budućnosti slične „samoinicijative“ poput nedavne Radoičićeve koje direktno ugrožavaju državnu politiku i bezbednost Srbije biti pravovremeno izbegnute budući da nesporna individualna osećanja ljubavi prema svojoj zemlji i naciji i ogorčenost zbog trpljenih nepravdi nisu i ne mogu biti dovoljni da nadomeste ili da se zanemare potrebna kompetentnost i kapaciteti potrebni u suočavanjima sa složenim međunarodnim bezbednosnim izazovima, poput onih na Kosovu.

FBD - Rezolucija EP Srbiji i Kosovu, posle Banjske 19. oktobra 2023.

Evropski parlament je 19. oktobra 2023. godine usvojio rezoluciju u kojoj poslanici Evropskog parlamenta navode da Vlada Srbije vodi veoma opasnu politiku u odnosu na Kosovo i njegove zapadne partnere, da EU parlamentarci pomno prate tekuću istragu o napadu na Banjsku, pozivaju Srbiju da povuče sve isturene vojne baze koje se nalaze u blizini granice sa Kosovom, Srbiju i Kosovo kako moraju da aktivno rade na mirnom rešavanju sporova kroz dijalog i pozivaju ih na osudu svih oblika nasilja i provokacija.

Ovde donosimo sažetak saopštenja za štampu o ovoj sednici i rezoluciji koji je posle njenog usvajanja objavljen na website-u parlamenta pod originalnim naslovom Srbija i Kosovo moraju da rade na deeskalaciji situacije na severu Kosova

U **tekstu** Rezolucije koja je usvojena dizanjem ruku, najoštrije se osuđuje „**grozni i kukavički teroristički napad na kosovske policajce od strane dobro organizovanih srpskih paravojnih formacija**“ u Banjskoj/Banjskë 24. septembra 2023. i pozivaju sve strane na deeskalaciju situacija na severu Kosova.

Poslanici Evropskog parlamenta pomno prate tekuće istrage kosovskih vlasti i **pozivaju Srbiju da u potpunosti saraduje i da odgovorne za napad koji trenutno borave u Srbiji privede pravdi**, uključujući i omogućavanje njihovog izručenja Kosovu.

U Rezoluciji se navodi kako "agresivno vojno ponašanje, zajedno sa radikalizovanim političkim porukama u Srbiji i jakim indikacijama umešanosti srpske države u nedavno političko nasilje na severu Kosova, ukazuje na to da **Vlada Srbije vodi veoma opasnu, ali koherentnu politiku u pogledu Kosova i njegovih zapadnih partnera.**"

Članovi Evropskog parlamenta su takođe "zabrinuti zbog dokaza koji povezuju nasilne kriminalne grupe na severu Kosova i u Srbiji sa državom Srbije".

Ukoliko istraga utvrdi direktnu umešanost države Srbije u napade 24. septembra, Komisija bi trebalo da zamrzne sredstva koja su Srbiji obezbeđena u okviru Instrumenta za **Pretpristupnu pomoć III** , kažu evroposlanici.

Oni takođe pozivaju Savet da usvoji ciljne restriktivne mere, **uključujući ali ne ograničavajući se na zamrzavanje imovine i zabranu putovanja**, protiv destabilizujućih aktera na severu Kosova i vođa velikih mreža organizovanog kriminala.

Raditi na mirnom rješavanju sporova kroz dijalog

Parlament poziva Srbiju i Kosovo da osude sve oblike nasilja i provokacije, pozivajući ih da zaustave sve radnje koje bi mogle dodatno eskalirati tenzije i **da aktivno rade na mirnom rješavanju sporova kroz dijalog uz posredovanje EU** .

Komisija bi, kažu poslanici Evropskog parlamenta, trebalo da deluje kao pošten posrednik u procesu normalizacije i da izbegne smirivanje prema Srbiji, a od Saveta traže da ukine negativne mere koje je preduzeo protiv Kosova i da nastavi svoje kontakte na visokom nivou sa predsednikom i kosovskom vladom.

Rezolucija poziva Komisiju da izradi i predstavi transparentnu i ambicioznu mapu puta Kosova ka integraciji do kraja 2023. godine.

FBD - SAOPŠTENJE ZA JAVNOST 20. oktobra 2023.

Forum za bezbednost i demokratiju, povodom **Rezolucije** Evropskog parlamenta usvojene 19. oktobra 2023. o dijalogu Srbije i Kosova ocenjuje da njeno usvajanje predstavlja i potvrđuje strahovanja, ocene i očekivanja da su događaji u Banjskoj 24. septembra zadali ozbiljan udarac srpskoj spoljnoj politici i da je ta Rezolucija direktno povezana sa dosadašnjim postupanjem državnih organa u rasvetljavanju aktivnosti Radoičićeve grupe koja je učestvovala u oružanom incidentu u Banjskoj.

FBD ističe da stavovi iz te Rezolucije bez obzira što ona nije obavezujuća predstavljaju jasan pokazatelj i nagoveštaj opasnosti da u međunarodnoj javnosti i kod značajnih međunarodnih faktora, a pre svega EU, može doći do ozbiljnijeg ugrožavanja poverenja u institucije i pravosuđe Srbije - posebno baš u kontekstu istrage koja je pokrenuta u Beogradu protiv Milana Radoičića, a koja dosad nije ispunila očekivanja u pogledu rasvetljavanja bitnih činjenica vezanih za aktivnosti Radoičića i njegove grupe.

FBD podseća kako je neposredno nakon 24. septembra među prvima upozoravao upravo na ovakve posledice u slučaju sporog napredovanja ozbiljne istrage u pogledu paravojne formacije koju je u oružanom incidentu u Banjskoj predvodio Milan Radoičić i posebno šverca oružja u zemlji usmerenog ka severnom

Kosovu, o kome smo obavešteni u rešenju o pokretanju istrage. Sumnje u ozbiljnost te istrage i njen kredibilitet podastarte su već prvog dana nakon što je g. Radoičiću bilo dozvoljeno da se brani sa slobode, kao i zbog toga što do danas nije imenovan nijedan drugi član formacije koja je učestvovala u oružanom incidentu u Banjskoj.

FBD, uprkos svemum procenjuje da ugrožavanje poverenja međunarodne zajednice u Srbiju i njene institucije Srbija može da spreči većim angažovanjem svojih resursa u istrazi koja se vodi protiv Radoičića i njegove grupe, a koja bi u tom smislu morala biti proširena, a svi njeni članovi imenovani i kažnjeni u skladu sa zakonom.

FBD na kraju, ali nikako na poslednjem mestu, smatra da odnos prema usvojenoj Rezoluciji EP ne sme biti potcenjivački, omalaovažavajući ili arogantan - što ne bi bilo dobro po proklamovane spoljopolitičke ciljeve Srbije i njeno napredovanje u EU integracijama. Takva reagovanja samo bi ojačala one stavove Rezolucije koji ukazuju na zabrinutost u pogledu udaljavanja Srbije od EU i jačanja ruskog malignog uticaja.

Najnovija Rezolucija Evropskog parlamenta mora biti predmet ozbiljnih analiza u smislu reagovanja i kritičkih procena svih onih razloga koji su bili navodjeni prilikom njenog donošenja kako bi se izbegle još teže posledice po Srbiju, koje ta Rezolucija zasad samo nagoveštava. Rečju, Srbija svom u regovanju na ovu Rezoluciju i njene moguće posledice mora biti još ozbiljnija i argumentovanija od onih koji su je donosili.

FBD - SAOPŠTENJE ZA JAVNOST 12. septembra 2023.

Forum za bezbednost i demokratiju posle vesti o podizanju optužnice kosovskog tužilaštva za incident u Banjskoj smatra da se prema njoj u Srbiji treba odnositi sa punom političkom ozbiljnošću.

FBD naglašava da se to odnosi i na političke strukture vlasti i opozicije i državu, a posebno na Više javno tužilaštvo u Beogradu kome je, pre bezmalo godinu dana, poveren ozbiljan i važan zadatak da istraži sve okolnosti u vezi sa tim incidentom.

FBD očekuje da optužnica iz Prištine pre svega podstakne Više javno tužilaštvo da, pred domaćom i međunarodnom javnošću, agilnije nastavi sa povrenim mu poslom i izražava bojazan da bi jučerašnja izjava Višeg javnog tužioca tog tužilaštva - kako ta optužnica iz Prištine nije od značaja za Srbiju kao državu - mogla biti kontraproduktivna i otežavajuća okolnost baš za Srbiju kao državu.

FBD u tom kontekstu podseća da je Srbija u toku Briselskog dijaloga dosad preuzela niz obaveza, među kojima je bilo i prihvatanje nadležnosti kosovskih pravosudnih organa za celokupnu teritoriju Kosova, i da je u njihovom radu, kao i u policiji na Kosovu, sve do prošle godine participirala i tamošnja srpska zajednica.

FBD je stanovišta da bi ignorisanje optužnice iz Prištine moglo da ima dalekosežne štetne posledice upravo i pre svega po pozicije Srbije, što bi opet vodilo izlaganjima novim pritiscima na Srbiju da ispuni zahteve iz Rezolucije Evropskog parlamenta koji se odnose na odgovornost učesnika samog incidenta u Banjskoj i nametne Srbiji pitanje izručenja tih lica kosovskim istražnim organima kao politički uslov i u okviru nastavka dijaloga Beograda i Prištine i daljeg napredovanja Srbije u pregovaračkom procesu sa EU.

FBD na kraju ali nikako na poslednjem mestu podseća da su nakon sprovedenih pravosudnih reformi u novo tužilaštvo polagane velike nade i sa žaljenjem konstatuje da je u našoj javnosti vidno nezadovoljstvo kad god ono demonstrira ograničenost svojih kapaciteta da se bavi poslovima koji nisu politički progon demonstranata, ekoloških aktivista ili neistomišljenika unutar samog tužilaštva

Luka Jovanović
> **SLUČAJ BANJSKA** <
pravno-politička pitanja

FORUM ZA BEZBEDNOST I DEMOKRATIJU

EDICIJA VIDICI I PUTOKAZI,

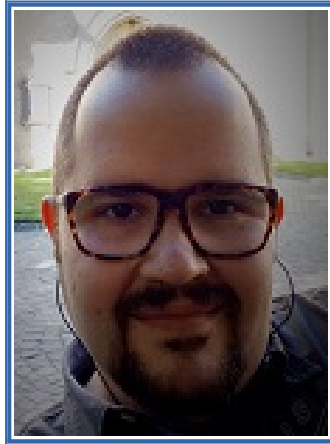
Broj 1, septembar 2024. Godina petnaesta, 19. broj u nizu

Za izdavača **Milan Jovanović**

Beograd, Srbija 2024.

e-mail: fbd@fd.org.rs

www.fbd.org.rs

LUKA JOVANOVIĆ

je advokat i programski direktor Foruma za bezbednost i demokratiju, na čijem website-u već pet godina ispisuje svoj blog *Pravni ugao* čije tekstove često prenose i drugi mediji u Srbiji i regionu.

Aktivni je član FBD od 2009. godine u kom je obavljao i prevodilačke i uredničke poslove za izdanja knjige *Priručnik za NATO* i ediciju *Vidici I putokazi* koja je pokrenuta u saradnji sa švajcarskom NVO DCAF, a bio je i koordinator za programe i komunikacije.

Predstavljao je FBD u inostranstvu i Segedinskom forumu. Izvesno vreme bio je i saradnik beogradske NVO Yucom.

Član je Advokatske komore Beograda, a diplomirao je na teorijsko-pravnom odseku Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu.